

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ

Μέρες που είναι και με αφορμή τον διωγμό κατά των χριστιανών στην Συρία και δη των Ελληνορθόδοξων, καλό είναι να θυμηθούμε μία από τις πιο ρωμαίικες στιγμές της Επανάστασης του 1821, την απόβαση Ελλήνων αγωνιστών στον Λίβανο το 1826 με σκοπό να ξεσηκώσουν τους Ελληνορθόδοξους του Λιβάνου και ευρύτερα της Συρίας και να τους εντάξουν στην Επανάσταση. Η Επανάσταση του 1821 δεν είχε ως στόχο την απελευθέρωση της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου, αλλά ολόκληρου του ορθόδοξου Ελληνισμού. Όλοι προσεκλήθησαν και έλαβαν μέρος σε αυτήν, ακόμη και ορθόδοξοι Σλάβοι και Άραβες, αλλά εδώ έχει ιδιαίτερη σημασία η περιοχή της Συρίας, καθώς σε αυτήν την περίπτωση είχαμε να κάνουμε και με εκ καταγωγής Έλληνες ορθοδόξους. Για να κατανοήσουμε, μάλιστα, το μέγεθος του Ελληνισμού στην Συρία εκείνη την εποχή, θα σημειώσουμε ότι πολύ αργότερα, στα 1878, ο Γάλλος Αλέξανδρος Συνβέ υπολόγιζε τους Έλληνες της περιοχής, όχι τους ορθόδοξους Άραβες, σε περίπου 160.000. Αυτόν τον Ελληνισμό, που οι ξένοι οι οποίοι διαχειρίζονται τις τύχες του ελληνικού κράτους μετά τον Καποδίστρια μας έχουν κάνει να ξεχάσουμε τελείως, προσπάθησε να περιλάβει στους κόλπους του επαναστατημένου Ελληνισμού η απόβαση στο Λίβανο το 1826. Μέχρι τότε, στην ευρύτερη περιοχή της Συρίας είχαν επιβληθεί διώξεις κατά των Ελληνορθοδόξων προκειμένου να μην λάβουν μέρος στην Επανάσταση του 1821. Συγκεκριμένα, μόλις ξεκίνησε η Επανάσταση, οι Ρωμιοί σε όλη την Αυτοκρατορία έγιναν στόχος διώξεων και η Συρία δεν γλίτωσε από αυτές. Η Υψηλή Πύλη φοβούμενη ότι οι ελληνορθόδοξοι της Συρίας θα συμμετείχαν στην Ελληνική Επανάσταση τους διέταξε να αφοπλιστούν. Στην Ιερουσαλήμ, ο ελληνικός χριστιανικός πληθυσμός της πόλης, ο οποίος εκτιμάται ότι αποτελούσε τότε περίπου το 20% του συνόλου της πόλης, αναγκάστηκε από τις οθωμανικές αρχές να παραδώσει τα όπλα του, να φορέσει μαύρα και να βοηθήσει στη βελτίωση των οχυρώσεων της πόλης. Τα ελληνορθόδοξα προσκυνήματα, όπως το Μοναστήρι της Παναγίας του Μπαλαμάντ, που βρίσκεται νότια της πόλης της Τρίπολης στον Λίβανο, υπέστησαν επιθέ-

Του **ΚΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ**, Ιστορικού

σεις και βανδαλισμούς, που ανάγκασαν τους μοναχούς να τα εγκαταλείψουν μέχρι το 1830. Ούτε ο Ελληνορθόδοξος Πατριάρχης Αντιοχείας ήταν ασφαλής, καθώς δόθηκε εντολή να δολοφονηθεί, αλλά οι τοπικοί αξιωματούχοι δεν κατάφεραν να εκτελέσουν την εντολή. Έτσι, οι ήρωες της Επανάστασης Νικόλαος Κριεζώτης, Χατζημικάλης Νταλιάνης και Βάσος Μαυροβουνιώτης ανέλαβαν την εκστρατεία του Λιβάνου (τέλη Φεβρουαρίου – 25 Μαρτίου 1826), με σκοπό σε συνεννόηση με τους Ελληνορθοδόξους και τους Δρούζους της περιοχής να προκληθεί εξέγερση κατά του Σουλτάνου. Η εκστρατεία στον Λίβανο είχε άδοξο τέλος. Ο τοπικός εμίρης Μπεσίρ στράφηκε κατά των Ελλήνων αγωνιστών, οι οποίοι αποφάσισαν να επιστρέψουν με μικρές απώλειες στην Ελλάδα, ενώ οι Ελληνορθόδοξοι του Λιβάνου υπέστησαν την εκδικητική μανία των Τούρκων, παρότι δεν πρόλαβαν κατ' ουσίαν να συνεργαστούν

με τους Έλληνες αγωνιστές.

Από τις διαθέσιμες πηγές για αυτό το ελάχιστο γνωστό περιστατικό της Ελληνικής Επανάστασης, η πιο περιγραφική είναι η σχετική επιστολή, που έστειλε στις 9 Απριλίου 1826 προς τον πρέσβη της Βρετανίας στην Κωνσταντινούπολη ο βρετανός πρόξενος στο Χαλέπι, ο μετριοπαθής ανθέλληνας John Barker, και την οποία έχει δημοσιεύσει ο σπουδαίος ιστορικός της Ελληνικής Επανάστασης, Θεόφιλος Προύσης. Την παραθέτουμε, λοιπόν, σε δική μας μετάφραση:

«Κύριε, Στις 29 του περασμένου μηνός [Μαρτίου] είχα την τιμή να σας ενημερώσω, Εξοχότατε, για μια ελληνική μοίρα, αποτελούμενη από 12 ή 18 πλοία, που είχε προσπάησε να καταλάβει την Βηρυτό. Ότι αυτά τα στρατεύματα, με αριθμό περίπου 1000 ή 1500 ανδρών, είχαν αποβιβαστεί και είχαν διεισδύσει στην καρδιά της πόλης, αλλά είχαν αναγκαστεί να υποχωρήσουν και κατείχαν, κατά την στιγμή που οι πληροφοριοδότες μου εγκατέλειπαν την Βηρυτό, μερικούς μικρούς πύργους και σπίτια στα περίχωρα.

Η ουσία αυτών των πληροφοριών επιβεβαιώθηκε πλήρως χθες το βράδυ από επιστολές που απνύθουναν Ευρωπαίοι πράκτορες στην Βηρυτό προς τους ανωτέρους τους εδώ [στο Χαλέπι], τους γενικούς προξένους της Γαλλίας, της Αυστρίας, της Ισπανίας και της Νεαπόλεως, αλλά και από μεγάλο αριθμό ιδιωτικών επιστολών

που έφθασαν, με ημερομηνία 30 και 31 Μαρτίου. Τα σημεία στα οποία όλες σχεδόν οι αναφορές συμφωνούν, είναι ότι το απόγευμα της 18ης Μαρτίου, ελληνική μοίρα 11 πλοίων (στη συνέχεια ενισχύθηκε με άλλα τέσσερα) έγινε αντιληπτή και αναγνωρίστηκε από τους κατοίκους της Βηρυτού. Χωρίς αμφιβολία για να αντιμετωπιστεί η αναμενόμενη επίθεση, απουσία τακτικής στρατιωτικής δύναμης, οι κάτοικοι κλήθηκαν αμέσως στα όπλα, και η νύχτα πέρασε με μεγάλη ταραχή και προετοιμασίες για την άμυνα του τόπου.

Υπήρχε πολύ λιγοστό απόθεμα πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών, και το φρούριο, που προστατεύει την πόλη από θαλάσσια εισβολή, ήταν εξίσου πλημμελώς εφοδιασμένο όσο και οι κάτοικοι. Ο μουφτής [δικαστής ή διερμηνέας του ισλαμικού νόμου] είναι το κύριο πρόσωπο που παρουσιάζεται στις αναφορές ως καθοδηγητής και εμπυχωτής των (μουσουλμάνων) κατοίκων της πόλης.

Στις 3 η ώρα το πρωί της 19ης [Μαρτίου], ένα σώμα 500 ανδρών με φουστανέλες αποβιβάστηκε και βάδισε απευθείας προς ένα τμήμα των τειχών όπου οι επιτιθέμενοι δεν είχαν δυσκολία να ανέβουν. Αλλά μετά βίας είχαν πατήσει μέσα στις επάλξεις και κατέλαβαν ένα σπίτι, όταν αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν, αφήνοντας τα νεκρά σώματα 3 ή 4 συντρόφων τους στο σημείο. Μία από τις εκθέσεις των υποπροξένων αναφέρει ότι ο αριθμός των Τούρκων που τους αντιμετώπισε σε αυτό το σημείο δεν ξεπερνούσε τους 8 και κατά συνέπεια ότι οι εισβολείς απωθήθηκαν από ελάχιστους εθελοντές. Τα πλοία κανονιοβολούσαν την πόλη κατά την απόβαση, ενώ το οχυρό ανταπέδωσε μερικούς κανονιοβολισμούς. Προκλήθηκαν κάποιες ζημιές στην πόλη από τις 500 περίπου μπάλες που ρίχτηκαν από τα πλοία, από τις οποίες δύο χτύπησαν το γαλλικό προξενείο και τρεις το αυστριακό. Διαπιστώθηκε, μέσω ενός Επτανήσιου καπετάνιου, ότι μια μπάλα από το οχυρό σκότωσε 13 άνδρες πάνω σε ένα από τα πλοία και ότι οι απώλειες που υπέστησαν οι πολιορκητές ήταν 40 ως 50 άνδρες. Οι απώλειες των πολιορκουμένων ανέρχονται σε 14 νεκρούς και 20 τραυματίες.

Μετά την απόκρουσή τους, οι Έλληνες δεν μπόηκαν αμέσως στα πλοία τους, αλλά κατέλαβαν έναν μικρό ερειπωμένο πύργο κοντά στην ακτή και φαίνεται

ότι κυριέυσαν και πολλές μονοκατοικίες, τους ενοίκους των οποίων δεν πείραξαν, επειδή αυτές κατοικούνται κυρίως από Χριστιανούς. Αναγράφεται, μάλιστα, σε μία αναφορά πως τους προέτρεψαν να ξεσηκωθούν και να ενωθούν μαζί τους. Αν αυτό αληθεύει, τότε θα πρέπει να είχαν πολύ λανθασμένη εικόνα για τον αριθμό και την δύναμη των Χριστιανών στην Βηρυτό. Λέγεται, επίσης, ότι έστει-

λαν πρόσκληση στον αρχηγό των Δρούζων να συμμετάσχει με τις δυνάμεις του στο χριστιανικό μέτωπο- αλλά ενώ αυτό μπορεί να έγινε, το βέβαιο είναι ότι κινητοποιήθηκαν από τα βουνά μερικές χιλιάδες ένοπλοι του εμίρη Μπεσίρ προς βοήθεια των Τούρκων και αυτό παρότι μια αναφορά μας πληροφορεί ότι οι Έλληνες του έστειλαν απεσταλμένο ζητώντας την βοήθειά του. Αυτός, όμως, αρ-

νήθηκε την βοήθεια κατηγορηματικά και υπέβαλε σε φάλαγγα τον απεσταλμένο από πλευράς των Ελλήνων, ενώ παράλληλα δεν επιτράπη σε κανέναν Δρούζο να εισέλθει στην πόλη. Αφού οι Έλληνες είχαν λάβει θέσεις στον πύργο στην ακτή συνεχίστηκαν οι πυροβολισμοί, αλλά, όπως φαίνεται, χωρίς ιδιαίτερη επιπτώση σε καμία από τις δύο πλευρές.

Νωρίς το πρωί της 23ης Μαρτίου, οι Έλληνες επιβιβάστηκαν στα πλοία και όλη η μοίρα εξαφανίστηκε. Το απόγευμα της ίδιας μέρας ο Kheya Bey [υπολοχαγός] του Abdulla Pacha της Άκρας έφτασε με 500 Τουρκαλβανούς και τότε οι περισσότερες των κατοίκων έπαθαν περισσότερα από αυτό το απείθαρχο στρατεύμα από ό,τι είχαν πάθει από την εισβολή των Ελλήνων. Το χριστιανικό τμήμα του πληθυσμού, χωρίς διάκριση ανάμεσα σε καθολικούς, μαρωνίτες ή ελληνορθόδοξους, κυνηγήθηκε και βασανίστηκε με τον πιο ανηλεή τρόπο από τις αρχές, ενώ ούτε και οι υπήκοοι ευρωπαϊκών κρατών, που βρίσκονταν στην πόλη, δεν γλύτωσαν από τις επιπτώσεις της αυθάδειας και της αρπακτικής διάθεσης των στρατιωτών αλλά και από την αλαζονεία του κυβερνήτη. Ένα σώμα Τουρκαλβανών εισέβαλε στην κατοικία του κ. Pourriere, Γάλλου εμπόρου και του κ. Goodell, Αμερικανού ιεραπόστολου υπό βρετανική διπλωματική προστασία. Αυτοί οι κύριοι και οι οικογένειές τους

φοβήθηκαν για την ίδια την ζωή τους, καθώς οι Τουρκαλβανοί τους κακομεταχειρίστηκαν και τους λήστεψαν. Οι κατοικίες τους βρίσκονταν έξω από τα τείχη της πόλης. Οι Τούρκοι στρατιωτικοί, κατά στην φανατισμένη καταδίωξη των αβοήθητων ντόπιων χριστιανών, εισέβαλαν στο γαλλικό μοναστήρι και μερική σπίτια γάλλων εμπόρων. Οι ίδιοι οι υποπρόξενοι [των ευρωπαϊκών προξενείων] μόλις και μετά βίας μπόρεσαν να τους σταματήσουν από το να εισβάλουν και στα δικά τους σπίτια και έτσι κατόρθωσαν να προστατεύσουν τους ντόπιους χριστιανούς, που βρίσκονταν στην υπηρεσία τους, από το να έχουν και εκείνοι την μοίρα των υπόλοιπων ντόπιων χριστιανών, των οποίων τα σπίτια και οι φυτείες δημεύθηκαν. Και για ό,τι μπορούσε να κατασχεθεί, τους εξανάγκασαν να ζητιανεύουν, καθώς τους βασάνιζαν με σκοπό την απόσπαση από αυτούς ποσών, που ήταν αδύνατο να συγκεντρώσουν με την άμεση πώληση όλων των υπάρχόντων τους. Ο κ. Henri Guys, ο Γάλλος πρόξενος στην Βηρυτό, αναφέρει με βεβαιότητα ότι τρεις από αυτούς τους δυστυχημένους ανθρώπους μεταφέρθηκαν παρουσία των απάνθρωπων βασανιστών τους σε ημιθανή κατάσταση, ενώ κάποιος άλλος είχε βασανιστεί τόσο, που ασπάστηκε την θρησκεία των απαίσιων βασανιστών του για να γλυτώσει».